Cynara (Artyčok)

čeleď: Asteraceae

Roste ve středozemí a na severozápadě Afriky včetně Kanárských ostrovů zpravidla jako trvalka. Listy jsou 1 - 3x peřenoklané a stříbřité. Květenstvím je úbor. Plodem je nažka. Využívá se kromě potravinářství i v léčitelství.

Vyhovuje mu plné slunce a dobře propustná půda bohatá na živiny.

Množí se semeny nebo dělením.

Cynara alba

Cynara algarbiensis

Cynara auranitica

Cynara aurantiaca

Cynara baetica

oblasti: Andalusie, Katalánsko

Dorůstá výšky 40 - 80cm. Listy jsou střídavé s trny délky 1 - 1,5cm. Květenství má průměr 4 - 5cm a délku 3 - 4cm a zákrovy mají 1,5 - 2,5cm dlouhé trny. Plodem je nažka délky 5 - 6,5mm s chmýrem délky 2 - 3cm.

Cynara cardunculus (Artyčok kardový)

oblasti: Alžírsko, Andalusie, Černá Hora, Francie, Itálie, Jižní Amerika, Kalifornie, Katalánsko, Libye, Makaronésie, Makedonie, Maroko, Německo, Oregon, Portugalsko, Sardínie, Slovinsko, Srbsko, Střední středozemí, Tunisko, Turecko, Washington

Roste na západě středozemí jako dvouletka až trvalka, ale zavlečený byl i do Severní i Jižní Ameriky. Dorůstá výšky 0,9 - 1,5 (i 2,5)m. Pod zemí vytváří úzký vřetenovitý kořen. V 1. roce vytváří pouze přízemní růžici o průměru až 1,2m z velkých hluboce vykrojených peřenosečných až peřenodílných listů dlouhých až 40cm, spodní stranu mají bíle plstnatou. Jsou mohutnější než u C. scolymus a konzumují se jejich dužnaté řapíky. 2. rokem vyrůstá lodyha a květy. Kvete na 1,5 - 2m stoncích modrofialovými bodlákově vyhlížejícími květy v ostnitých úborech o průměru 5 - 8cm a délky 4,5 - 6cm. Plodem je nažka. Existují vnitrodruhové taxony:

- var. altilis - krátké ostny na listech, silné řapíky
- 'Blanc amélioré' - hladké řapíky bez ostnů
- 'Cardon Plein Inerme' - široké řapíky bez ostnů
- subsp. cardunculus (Artyčok kardový pravý)

- 'De Pulvis'
- var. ferocissima - Madeira
- subsp. flavescens - výška 0,4 - 1m; květenství průměru 5 - 8cm, délky 4,5 - 6cm; nažky dlouhé 6 - 7mm s chmýrem délky 2,5 - 3,5cm
- var. inermis - bez ostnů
- 'Large Smoth' - hladké řapíky bez ostnů
- subsp. zingaroensis - endemit Itálie

Potřebuje teplo, plné slunce a hlinitou půdu bohatou na živiny. Odolává mrazu do -10 (i -18)°C, na zimu je potřeba trsy chránit např. kupou listí.

Množí se odkopky nebo semeny, které klíčí při teplotě 21 - 26°C.

Cynara cornigera (Artyčok rohatý)

Cynara cyrenaica

Cynara humilis

oblasti: Andalusie

Dorůstá výšky 20 - 60cm. Listy jsou střídavé, 1 - 2x peřenosečné. Květenství má průměr 4 - 6cm, délku 2,5 - 5cm. Plodem je nažka délky 6,5 - 8,5mm s chmýrem délky 3 - 4cm.

Cynara hystrix

Cynara scolymus (Artyčok zeleninový)

oblasti: Arizona, Kalifornie, Katalánsko, Makaronésie, Malá Asie (Anatolie), S Afrika, Střední středozemí

Roste ve středozemí, Malé Asie a severní Afriky jako samosprašná trvalka. Dorůstá výšky 0,5 - 1,8 (i 2)m. Pod zemí vytváří úzce vřetenovitý řepovitý kořen. Stonek je přímý a plstnatý. Listy vytvářejí přízemní růžici, jsou hluboce laločnaté, šedozelené, dlouhé 50 - 85cm, na spodní straně jsou našedlé a plstnaté, níže položené mají krátké řapíky s peřenosečným tvarem a výše položené jsou přisedlé. Kvete v kulovém úboru o průměru 8 - 10 (i 15)cm v paždí každého listu, barva květů může být bílá, fialová nebo modrá. Plodem je 4mm nažka s chmýrem a hnědými skvrnami. Jedlý je pupen před rozkvětem. Existují vnitrodruhové taxony:

- 'Green Globe' - kulovitá zelená poupata
- subsp. scolymus (Artyčok zeleninový pravý)
- 'Vert de Laon' - velká poupata
- 'Violetto di Chioggia' - nafialovělá poupata

Vyhovuje mu teplo a lehká vlhká propustná půda bohatá na živiny. Odolává mrazu do -10°C.

Množí se semeny nebo vegetativně odnožemi.

Cynara syriaca

oblasti: Írán, Sýrie

Cynara tournefortii

oblasti: Andalusie

Dorůstá výšky 7 - 15cm. Listy vytvářejí přízemní růžici, jsou peřenosečné až peřenolaločné s 8 - 16ti páry segmentů s trnem délky 3 - 7mm. Květenství má průměr 6 - 8,5cm, délku 5 - 7cm a zákrovy mají trny délky 3 - 8mm. Plodem je nažka délky 6 - 8mm s chmýrem délky 3,5 - 6cm.

Další informace:
http://botanika.wendys.cz/kytky/K382.php
http://botany.cz/cs/cynara-cardunculus/
http://bylinky.atlasrostlin.cz/artycok-kardovy
http://www.garten.cz/a/cz/4492-cynara-artycok/

https://www.rostliny.net/